

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. LIII. De funeratione mortuorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

rufcos petissent; errore longo, hospites, egeni, hostes, in alieno, quod iuventutis erat, caduntur. imbellis aetas in pradam divisa est. Annal. lib. II; prælio Romanos inter atque Cherufcos commisso: Quintà ab horâ diei ad noctem caesi hostes, decem millia passuum cadaveribus atque armis opplevè: repertis inter spolia eorum catenis, quas in Romanos, ut non dubio eventu, portaverant. Annal. libro XII: ubi Chatti, latrocinia prope Rhenum ac Maguntiacensia castra agentes, oppressi fuère: Aucta latitia, quòd quosdam è clade Varianâ, post quadragesimum annum, servitio exemerant. Hi quo loco, aut quo in usu apud illos fuerint, indicat Seneca, in epist. LVII: Varianâ clade quàm multos splendidissimè natos, senatorium per militiam auspicientes gradum, fortuna depressit? alium ex illis pastorem, alium custodem case fecit. Verùm hæc tenus de re militari præcorum Germanorum differuisse sufficiat.

C A P. LIII.

De funeratione mortuorum.

ACTOR noster, explicatis universis ac singulis morum partibus, tandem in vitæ fine concludit. Funerum, inquit, nulla ambitio. id solum observatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cremantur. corpora scilicet eorum, qui claritudinem nominis per arma ac bellicas virtuteis adquisiverant, aut ex generis nobilitate ducebant. Quidam interpretes hunc auctoris locum haud satis percipientes, sic intelligendum docent, quasi omnium reliquorum corpora humo condita fuerint; clarorum solummodò virorum cremata. quod opidò falsum est. Diodoro hæc sunt verba, de Germanis juxta & Gallis perscripta, lib. V: Εἰώθεσι καὶ πρὸ δειπνῶν ἐκ τῶν τοιούτων πρὸς τὴν ἀλγὴν τῶν λόγων ἀμιλλᾶν κατὰ πάντας, ἐν περὶ κλίσεις μονομαχεῖν πρὸς ἀλλήλους. πρὸ ἑδὲν πημέροι πλὴν ἑβίης πλὴν πλῆ. ἐνισχύει γὰρ πρὸ αὐτοῖς ὁ ἑπιπορευόμενος λόγος, ἕν περὶ ψυχῆς τῶν ἀθανάτων εἶναι συμβέβηκε, ἃ δὲ ἐτῶν ἀριστοῦτων πάλιν βίβην, εἰς ἕτερον σῶμα τῆς ψυχῆς ἐσθρομύθη. διὸ καὶ τὰς ταφὰς τῶν τετελευτησάντων ἐνὶ οὐρανῷ ἀναγνώσκοντες τῶν οὐρανῶν τῶν οὐρανῶν ἐπιβάντων εἰς τὴν πύργον, ὡς τῶν τετελευτησάντων ἀναγνώσκοντες τῶν οὐρανῶν. hoc est: Solent inter ipsas quoque epulas, causâ ex jurgio leviter arreptâ, exsurgere: & ex provocatione inter sese digladiari; vitæ jacturam nihili aestimantes: nam Pythagoræ apud illos opinio evaluit, quòd anime hominum immortales, in aliud ingressæ corpore, definito tempore denuò vitam capebant. idèoque in funeratione mortuorum quidam epistolas, propinquis defunctis inscriptas, in rogum conjiciunt, quæ ab iis legantur. Hæc nempe Diodorus de omnium pariter funeratione, sine ullo discrimine, sine exceptione, sine humanationis mentione, scribit. Sed morem hunc cremandi mortuorum corpora, non modò universis Celtis nostris, per Illyricum, Germaniam, Galliam, Hispaniam, Britannicasque insulas; verùm toti terrarum orbi fuisse communem, veteres ubique testantur historia: nuncque in extero simul orbe, & in orientalibus, meridionalibusque nostri orbis partibus esse vulgarem, vulgò notum est. Paucæ quædam antiquitus nationes ab eo fuerunt alienæ. ut Hebræi, Chaldæi, Persæ, Derbices, & Troglodytarum, Meroitarumque, ac Thracum nonnulli; qui omnes corpora defunctorum humabant. Caspii, & ex Indis Taxila, vulturibus ea atque feris abjiciebant: ut & Persæ magorum suorum corpora. ex Indis etiam Callatiæ, ex Sarmatis Essedones, & ex Britannicis populis Iberni parentum defunctorum corpora epulando confumebant. nonnulli Meroitarum in flumen Nilum abjiciebant mortuos. alii ex eadem gente circumfuso vitro intra penetralia domi collocabant: ut & Aegyptii arte medicatos. quarum omnium funerationum testes sunt, inter alios scriptores, maximè libri sacri, Herodotus, Strabo, Mela, ac Plinius; cujus verba mox citabo. Ex reliquarum gentium unanimi consensu patet, vetustissimum fuisse illum cremandi, ab urbis Babylonicæ ædificatione, & lingvæ primævæ confusione, in universum orbem pervectum. Nec equidem dubitaverim, jam ante aquarum inundationem fuisse usitatum; ut pleraque alia diversis gentibus communia. Primam ejus originem si ve causam Plinius videtur indicare, in lib. VII, cap. LIV, his verbis: *Ipsum cremare apud Romanos non fuit veteris instituti; terrâ condebantur. At postquam longinquis bellis obrutos erui cognovè, tunc institutum. Et tamen multa familia præcorum servavè ritus. sicut in Corneliâ nemo ante Syllam dictatorem traditur crematus. idque voluisse, veritum talionem, eruto C. Marii cadavere.* Sed ad nostram gentem revertor. Verba igitur Taciti prædicta, in hanc intelligenda sunt mentem: Scilicet omnium pariter mortuorum apud Germanos corpora fuisse cremata: sed sine ambitione ac pompâ, vulgaribus lignis. clarorum tantum virorum corpora certis combusta lignis, id est, quæstis atque dilectis. Longè ab hac Germanorum modestiâ diversum tradit morem in Gallis Cæsar, commentario VI. *Funera sunt,*

inquit, pro cultu Gallorum, magnifica, & sumtuosa. item in Hispanorum gente Appianus, in Hispaniis, de Viriati ducis ipsorum funere loquens: οὐρανὸν μὲν λαμπρῶτα ἱερῆσαιες Πηὶ ὀψιλοῦτος πνεῦς ἕκαον. id est: Viriati corpus magnificentissimè exornatum in altissimo rogo cremaverunt. Germanorum in funeribus modestiam Indi quoque observarunt, gens longè remotissima. Solinus de iis, capite quinquagesimo quinto: Nullus funerum apparatus. & Strabo, libro quinto decimo: ἀπὸ δὲ καὶ αἱ παφαί, καὶ μικρὰ χόματα. Ἐπειταὶ δὲ τῆ ἀλλοτρίῃ ἱερῶνται. id est: In tumulis, & sepulchris parci sunt: in cultu corporis contra nimis. Pergit noster: Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. ut Romani, & aliæ gentes. Idem noster, annal. III, de Agrippinâ, cum Germanici, mariti defuncti, cineribus per Calabriam, Apuliam, Campaniamque Romam petente: Vbi colonias transgrederentur, atrata plebes, trabeati equites, pro opibus loci, vestem, odores, aliaque funerum solennia cremabant. Et Plinius, lib. XII, cap. XVIII, de Arabiâ felice loquens: Beatam illam fecit hominum, etiam in morte luxuria; quæ diis intellexerat genita, adhibens urendis defunctis. Periti rerum asseverant, non ferre tantum annuo fatu, quantum Nero princeps novissimo Poppæ suæ die concremaverit. Astimentur postea toto orbe singulis annis tot funera; acervatimque congesta honori cadaverum, quæ diis per singulas micæ dantur.

Ceterò struem rogi apud Hispanos fuisse altissimam, supra ex Appiano intelleximus. Antiquum hunc fuisse morem, aliis quoque gentibus usitatum, liquet ex Homero; qui Iliad. XXI ita canit de Patrocli rogo:

Ποίησαν ἢ περὶ ἑκατόμποδον ἔθη καὶ ἔθη.

Struxerunt rogam centum pedum quoquo versum.

20

Ex hac altitudinem conjicere licet. Clarius Virgilius, Aeneidos libro VI, in Miseni Trojani in litore Italiæ funeratione:

— Aramque sepulcri

Congerere arboribus, caeloque educere certant.

De rogo, quem Annibal Pœnorum dux Romano consuli, ad Cannas cæso, struxit, ita Silius Italicus libro X:

Sublimem eduxère pyram.

Non modò Hispanis, sed ceteris quoque Celticis nationibus idem fuisse observatum, maximèque Germanis nostris, patet ex Herulorum, Germanicæ nationis, Vistulæ quondam ostia adcolentis, exemplo, apud Procopium: qui ita de prisco eorum more narrat in Gothicorum lib. II: οἱ δὲ ξύλα πολλά ἐς μέγα κῆρ ἕμνησαιες, καὶ διοσῆες τὰ τῶ ἀνθρώπων ἐν τῆ τῶ ξύλων ὑπερβολῆ, ξύμπατα ἕκαον ἀπὸ τὰ ξύλα, ἐκ τῶ ἐσάτων δὲ ξάμφοι. πρῶτα μὲν δὲ ἀπὸ τῶ φλογός, ἕλκεται τὰ ἴσα, τοπαρῶν τῆ γῆ ἐκρυπτον. hoc est: Ipsi verò multorum lignorum strue in altitudinem ingentem congestâ, homineque in summo ejus fastigio posito, statim omnia ligna incendebant, ab infimâ parte factò initio. Vt primùm verò flamma resedit, collecta protinus ossa terrâ condebant. Illa quidem verba καὶ διοσῆες τῶ ἀνθρώπων, id est, sedere facientes hominem, de iis intelligit Procopius, qui vivi rogo imponebantur: de quibus mox integra ejus verba adscribam. Jam antea defunctos, porrexisse supinos, ut Græci atque Romani, haud dubium est.

40

Tacitus superioribus hæc subnectit: Sua cuique arma, quorundam igni & equus adjicitur. id est, crematur, unâ cum armis eodem in rogo: nempe, quia ista pretiosissima atque carissima Martiæ genti bona; per quæ claritudinem adepti erant. Alias quoque genteis arma rogo defunctorum adjecisse, testis est Virgilius in dicto Miseni Trojani funere:

Ingentem struxère pyram: cui frondibus atris

Intexunt latera; & feræ ante cupressos

Constituunt: decorantque super fulgentibus armis.

Silius in prædicto consulis Romani funere, ab Annibale Pœno curato:

Sublimem eduxère pyram, mollesque virenti

Stramine composuère toros. Superaddita dona

Funerum decus expertis, invisus & ensis,

Et clypeus, terrorque modò atque insigne superbum,

Tum lateri fasces, captæque in Marte secures.

50

At equus ille non vivus cum domino mortuo cremabatur: sed antè jam mactatus: teste Cæsare, prædicto belli Gallici commentario sexto, ita de Gallis loquente: Omnia, quæ visus cordi fuisse arbitratur, in ignem inferunt; etiam animalia. ac paullo supra hanc memoriam, servi, & clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, justis funebribus consecratis, unâ cremabantur. Antiquissimi

quissimum & hunc omnium terræ orbis fuisse gentium morem. ex vetustissimorum disco Græcorum exemplo. sic enim Homerus, loco prædicto, Achillem refert, Patroeli funus exsequentem:

Ποίησαν ἢ πυρὸν ἑκατόμπεδον ἔειθε κ' ἔειθε.
Ἐν δὲ πυρὴν ὑπὸ αἴτῃ νεκρὸν θέσαν, ἀχνυμένοι κῆρ.

Πύουρας δ' ἔρμαιχεναις ἵππους
Ἐστρυφῶως ἐπέβαλλε πυρὴν, μετὰ δὲ στεναχίζων.

Ἐνεα τῶν γε ἀνακτῶν τραπίζητες κώως ἦσαν.
Καὶ μὲν τ' ἐπέβαλλε πυρὴν δύο δὴρολομήσας.

Δώδεκα ἢ Τρωῶν μετὰ θυμῶν ἤϊας ἰδὼν
Χαλκῶν δῆσιον (κακὰ ἢ Φρεσὶ μῦθετο ἔργα)

Ἐν δὲ πυρὸς μὲν ἔκει σιδήρεον, ἔφρα νείμοιο.

Struxerunt pyram, centum pedum quoque versum:
Inque pyrâ supremâ cadaver posuerunt, tristes corde.

Quatuor autem procerâ cervice equos

Festinanter injecit pyra, graviter suspirans.

Novem huic regi mensarii canes erant:

Ex quibus pyra injecit duos obruncatos.

Duodecim quoque Troum magnanimorum filios forte is

Ferro macians (mala quidpe mente meditabatur opera)

In ignis robur projecit ferreum, ut depasceretur.

Sed & uxores unâ cum defunctis maritis crematas fuisse, apud omneis pariter Celtas, deprehendo: itidem de vetustissimorum gentium more, qui hodiè que apud Indos & Americanos observatur. Strabo libro xv, de Indis: Παρά ποί δ' ἀκούειν, Φησὶ Δ' ἑρμῶ βυλ, κ' ὀσγκατακαιοιδίαις πὶς γυωαῖκας πὶς ἀνδρασι ἀστυρίας. πὶς ἢ μὴ ὑποιδρύσας ἀδοξείν. εἴρηται ἢ κει ἀκαιοις πῶτα. Hoc est: Ait Aristobulus, se audivisse, apud quosdam uxores quoque sponte cum viris comburi, quæ id recusent, in glorias esse. Verùm hæc de aliis etiam populis narrantur. Thraces maximè in his intellexit: de quibus ita Herodotus, libro quinto: Ἐχθ' γυωαῖκας ἕκαστος πολλοί. ἐπὶ αὐτῶν ὡς αὐτῶν ἀστυρίας κελίσις γίνεται μετὰ δὲ τ' γυωαῖκῶν, Ἐφίλων πῶτα δὲ ἰαχυρῶν περὶ τῶν δὲ ἢ πε αὐτῶν ἐφίλων μετὰ ἑαυτῶν ἀνδρῶν. ἢ δ' αὖ κελίσις κ' πρὸς τῆν, ἐγκωμιαστικῶς ὑπὸ π' ἀνδρῶν κ' γυωαῖκῶν, σφάξεται ὅτι τ' πεφονεύει ἑοικησῶτα ἐκαστῆς. σφάξεται ἢ σωθῆναι τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀλλὰ συμφορῶν μετὰ δὲ πρὸς τῶν. οἰεῖται γὰρ σφί τῶν μέρων γίνε). Hoc est: Singuli plures habent uxores. Itaque si quis eorum decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quantum præcipue à marito fuerit dilecta. Quæ talis iudicata est, & hunc honorem adeptæ, ea à viris atque mulieribus exornata, ad tumulum à propinquissimo mactatur, unâ que cum viro sepelitur: ceteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus, nam id eis summo dedecori datur. In eandem sententiam Mela, libro secundo, capite secundo, de eadem gente: Ne feminis quidem segnis est animus. super mortuorum virorum corpora interfici, simulque sepeliri, votum eximium habent. & quia plures simul singulis nuptæ sunt, cuius id sit decus, apud iudicatos magno certamine affectant. Moribus datur. estque maximè letum, cum in hoc contenditur, vincere. Mærent alie vocibus, & cum acerbissimis planctibus efferunt. At quibus consolari eas animus est, arma opesque ad rogos deferunt: parati que, ut dièbitant, cum fato jacentis, si detur in manus, vel pacisci, vel decernere, ubi nec pugna, nec pecunia locus sit: manentque dominas proci. Locum esse corruptum, & sine ullo sensu, etiam ante me viri doctissimi notarunt. Simlerus pro novissimis istis, manentque dominas proci, hæc restituit; mærendo minus proficere. quæ equidem haud longè à sanâ lectione absunt. Verùm melior ista videtur restitutio: At quibus consolari eas animus est; arma, opesque ad rogos deferunt; parati, ut dièbitant, cum fato jacentis, si detur in manus, vel pacisci, vel decernere. Vbi nec pugna, nec pecunia locus sit; moent, mærendo nihil eas proficere. Sed eundem circa uxorum necationem

apud nostros quoque Germanos observatum fuisse morem, auctor est Procopius, loco prædicto: cuius verba jam integrâ huc adscribere commodum fuerit. sunt igitur ista: Οὐ π' γὰρ γυναικῶν ἔτι νοσῶσιν αὐτοῖς βιοτῶν ἐξελύ. ἀλλ' ἐπὶ δὲ ὡς αὐτῶν ἢ γῆρα ἢ νόσφ' ἀλώη, ἐπὶ ναιγκίς οἱ ἐργίσι, ὅτ' ἐν γυναικῶν αὐτῶν, ὅτι πᾶσι ἐξ ἀνδρῶν αὐτῶν ἐφραίνε. οἱ ἢ ἐύλα πολλὰ, ἐς μέγα π' ὑπὸ, ἔμνησιν, κατὰ σπῆρας τε τ' ἀνδρῶν ἐν τῇ τ' ἐύλων ὑπερβολῇ, τ' ἵνα ἐύλων, ἀλλότρισον μὲν π' τ' ἑφίλων παρ' αὐτῶν ἐπιπῶν. ἐν γυναικῶν δὲ αὐτῶν τ' φονία αἶμα, ἢ θέμις. ἐπὶ δὲ ὡς αὐτῶν ὅτ' ἐν γυναικῶν φονίας ἐπιπῶν, ἐμπαντα ἐκαστοῖν αὐτῶν π' ἐύλα, ὅτι τ' ἐφρατῶν δὲ ἐφρατῶν. πῶσα ἀνὴρ ἢ αὐτῶν τ' φλογός, ἐύλλ' ἐξώλες π' ὅσα, πῶσα ἐύλα τῇ γῆ ἐκρῦπον. Ἐφρατῶν ἢ ἀνδρῶν π' ἀνδρῶν τ' ἐύλων τ' ἐύλων ἐπὶ ναιγκίς τῇ γυωαῖκῇ, δὲ τῆς μετὰ πῶσα ἐύλα, κ' κ' αὐτῇ ἐφρατῶν λείπεται, βρόχον ἀναπῶν ἢ

apud nostros quoque Germanos observatum fuisse morem, auctor est Procopius, loco prædicto: cuius verba jam integrâ huc adscribere commodum fuerit. sunt igitur ista: Οὐ π' γὰρ γυναικῶν ἔτι νοσῶσιν αὐτοῖς βιοτῶν ἐξελύ. ἀλλ' ἐπὶ δὲ ὡς αὐτῶν ἢ γῆρα ἢ νόσφ' ἀλώη, ἐπὶ ναιγκίς οἱ ἐργίσι, ὅτ' ἐν γυναικῶν αὐτῶν, ὅτι πᾶσι ἐξ ἀνδρῶν αὐτῶν ἐφραίνε. οἱ ἢ ἐύλα πολλὰ, ἐς μέγα π' ὑπὸ, ἔμνησιν, κατὰ σπῆρας τε τ' ἀνδρῶν ἐν τῇ τ' ἐύλων ὑπερβολῇ, τ' ἵνα ἐύλων, ἀλλότρισον μὲν π' τ' ἑφίλων παρ' αὐτῶν ἐπιπῶν. ἐν γυναικῶν δὲ αὐτῶν τ' φονία αἶμα, ἢ θέμις. ἐπὶ δὲ ὡς αὐτῶν ὅτ' ἐν γυναικῶν φονίας ἐπιπῶν, ἐμπαντα ἐκαστοῖν αὐτῶν π' ἐύλα, ὅτι τ' ἐφρατῶν δὲ ἐφρατῶν. πῶσα ἀνὴρ ἢ αὐτῶν τ' φλογός, ἐύλλ' ἐξώλες π' ὅσα, πῶσα ἐύλα τῇ γῆ ἐκρῦπον. Ἐφρατῶν ἢ ἀνδρῶν π' ἀνδρῶν τ' ἐύλων τ' ἐύλων ἐπὶ ναιγκίς τῇ γυωαῖκῇ, δὲ τῆς μετὰ πῶσα ἐύλα, κ' κ' αὐτῇ ἐφρατῶν λείπεται, βρόχον ἀναπῶν ἢ

Ἐξ ἧς ἡ ἀνδρὸς πέφορ, οὐκ εἰς μακρὸν, θνήσκον. ἡ πειρὴ ἢ πῶτα ἀδύσκητὸν δαιμόνιον ἀδόξα τε εἶναι, ἢ
 τοῖς ἑαυτοῦ ζυγίοις αἰσθητικῶς εἶναι. Id est: Nec senescentibus, nec morbo adfectis vitā amplius
 frui fas erat. sed, ubi quispiam eorum sive consenuisset, sive morbo corripere, protinus cogeba-
 tur à propinquis efflagitare, uti se quamprimum ex humanis tollerent. Tum illi lignorum strue in
 altitudinem congestā, desuperque homine in summo fastigio imposito, Herulorum quempiam immittē-
 rebant, qui cultro eum conficeret; sed sanguine prorsus alienum. haud enim fas erat propinquum esse
 interfectorem. Vt primum verò interfectōr descendit ad propinquos defuncti, continuo hi omnia
 ligna, ab infimis factō initio, incendebant. Vbi autem flamma ipsa resedit; collecta ossa sub terram
 condebant. Herulo autem viro defuncto, necesse erat uxorem, quae virtutis existimationem conse-
 qui, gloriamque apud posteros relinquere vellet, laqueo apud viri sepulcrum; non longè post, vitam
 finire. Quae hoc facere recusaret, hanc ignominia notā manebat, & à mariti propinquis infestatio. 10
 Ex hoc igitur Procopii loco de Herulis, item ex suprā citatis testimoniis, Homeri de Græ-
 cis, Herodotique & Melæ de Thracibus, ac Cæsaris de Gallis, satis liquidò patet, uxores,
 clientis, servos, equos, atque canes, antè fuisse juxta rogum necatos, quàm cadavera
 eorum, unā cum defuncto marito, seu patrono, ac domino, comburerentur. Diversum
 ab hoc tradit de Thracibus Solinus, cap. XVI, his verbis: *Vxorū se numero viri jactant:*
& honoris loco ducunt multiplex conjugium. Quae femina tenaces sunt pudicitiae, defunctorum
insiliunt conjugum rogos; & quod maximum insigne ducunt castitatis, precipites in flammās eunt.
 Hoc quamquā Herodotus Melaque in Thracibus non notaverint; tamen sic apud In-
 dos atque Americanos hodièque fieri, satis in comperto est. Ceterum, quòd fenes, at- 20
 que ægrotare incipientis Heruli nostri è vitā migrare jusserint, id quoque ex communi
 gentium consuetudine factum. Strabo, lib. XI: Περὶ τῆ βακτριανῶν ἡ πρὸ βελύσσει λέγουσιν οἱ περὶ
 Ὀησιπέδου. οὗτοι γὰρ ἀπὸ πρῶτον, ἀπὸ νόσῳ ἢ γήρας ζῶντας ἀπὸ βασιλέως προφορῶν κούρι Ἰππη-
 δες ποῖς τὰ τοῦ, ἢς ἐν τῷ φασὶς καλεῖται τῇ περὶ τῶν γλώσσῳ. πρῶτον δὲ πως ἔτι περὶ τῶν Κασπίων ἰσχυ-
 ροῖ. τὰς δὲ γούνας ἐπὶ δὲ ἐβδομήκοντα ἔτη γηρονότους τυχούσιν, ἐγκλιθόντας λιμοκλονεῖν. id est: De
 Bactrianis minimè laudanda narrat Onesicritus. nempe eos, qui morbo aut senio confecti sint, vi-
 vos projici canibus, dedita operā ad hoc nutritis; quos suā linguā adpellant vespillones. Similia
 quadam & de Caspiis narrantur. ab his enim parentis, ubi LXX aetatis annum impleverunt, in-
 cluso fame necari. Et eodem libro postea: οἱ Δέρβικες τὰς ὑπὲρ ἐβδομήκοντα ἔτη γηρονότους σφάτ-
 τασιν. ἀναλίσκονται δὲ τὰς σπέρμας οἱ ἀγχοῖς Ἰνδοῖς. τὰς δὲ γούνας ἀπὸ γυναικῶν εἶτα ἡμίσι. τὰς δὲ ἐν τῶν 30
 ἐβδομήκοντα ἔτων δότοθ ἀνόντας οὐκ ἐδίδισιν, ἀλλὰ ἡμίσι. id est: Derbices eos, qui LXX annum
 exceperunt, jugulant. carnes eorum proximi genere absumunt. Vetulas strangulant; inde hu-
 mant. Qui intra LXX annum moritur, non editur, sed humatur. Herodotus, libro tertio, de
 Indis Padæis: ὅς αὖ καμῆ τῆ ἀσῶν, ἡ τῆ ἀνῆρ, ἡ τῆ γυνῆ, τῆ μὲν αἰθρα αἰθρῶν, οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέν-
 τες, ἡ εἰνῆσι, φάρμοι αὐτῶν, τῆς κέρου τῆ νέσω, τὰ κέρου σφίσι δὲ φθέρων. οἱ δὲ ἀπὸ πρῶτον ἰσχυ-
 ροῖ. οἱ δὲ ἢ συγγινωσκοῦντο, δότοθ ἀνόντας καὶ δὲ ἀσῶν. ἡ δὲ γυνῆ καμῆ, ἀσῶντος αἱ Ἰππηδῶντες
 ἐβδομήκοντα ἔτων δότοθ ἀνόντας οὐκ ἐδίδισιν, ἀλλὰ ἡμίσι. Hoc est: Quoties civium seu vir, seu femina ægro-
 tet; virum quidem viri, sui maximè familiares, necant: quod dicant, ipsum, morbo tabescentem,
 carnis ipsius corrupturum. ac licet se neget ille ægrotare; nihilo minùs tamen non parcunt illi, sed
 necant eum, atque epulantur. Mulieri verò mulieres, suae maximè necessaria, idem, quod viri 40
 viro, faciunt. Idem, vel consimile apud reliquos factum, qui carnes interfectorum co-
 mederunt, credere licet. Sed tale quid apud Germanos nostros umquam factitatum,
 nullum uspiam exemplum, ne suspicionem quidem reperio. Auctōr equidem noster de
 illā uxorum apud maritorum rogum suspensione nihil discretè memorat. haud obscure tamen
 eam innuit, in libro de Germaniā, his verbis: *Melius quidem adhuc ea civitates, in*
quibus tantum virgines nubunt; & cum spe votoque uxoris semel transigitur. sic unum accipiunt
maritum, quo modo unum corpus, unamque vitam: ne ulla cogitatio ultra, ne longior cupiditas;
ne tamquam maritum, sed tamquam matrimonium ament. Pergit deinde de crematis, in hæc
 verba: *Sepulcrum cespes erigit. monumentorum arduum & operosum honorem, ut gravem de-*
functis, aspernantur. Cespes non unus; qui parum erigebat sepulcrum: sed complures, in 50
 unum tumulum adgesti. Idem noster, annal. lib. II, de tumulo reliquiis Varianarum le-
 gionum structo: *Primum exstruendo tumulo cespitem Cæsar posuit.* Indis quoque λίτας τὰς πα-
 φὰς, ἢ μικρὰ τὰ χόματα, id est, sine apparatu atque cultu sepulcra, & exiguos tumulos fuisse, su-
 præ ex Solino ac Strabone intelleximus.

Ceterum Appianus, libro prædicto, ita de Viriati, Hispanorum ducis, funere narrat:
 Οὐδέ μιν ἐν τῷ δὲ λαμπερῶν τε κοσμησάμενος, Ἰππηδῶντος περὶς ἐκείνου ἱερὰ τε πλὴν ἐπίσφαινον
 αὐτῷ καὶ ἡ ἱλίας οἱ τε περὶ καὶ οἱ ἰπποῖς ἐν κύκλῳ περὶ ἑστέρας αὐτῶν ἐνοπλοῖ, βαρβαρικῶς ἐσσηκῶν
 μέγετε τε σβεδύλαι τὸ πῦρ, παρεκάλωτο πάντες ἀμφὶ αὐτῶν. καὶ τὴ παφῆς ἐκτελειομένης, ἀγῶνα
 μονομά-

μονομάχων ἀνδρῶν ἤρχον ἔπι τὸ πέφυ. Hoc est: Itaque Viriati funus, quam magnificentiſſimè exornatum, in altissimo rogo cremaverunt. caſſiſque multis hoſtiis, tum pedites, tum equites per turmas in orbem armati decurrentes, barbarico ritu eum celebrabant. & donec ignis exſtingveretur, omnes ipſum circumſedeabant. peracto funere, gladiatorium munus ad ſepulcrum editum eſt. Idem, aut ſimile quiddam apud Germanos in nobilium, clarorumque virorum funeribus factitatum, omnino ego mihi perſvadeo. hic quidpe ritus omnibus pariter per univerſum terræ orbem gentibus olim fuit communis; atque nunc etiam apud nonnullas Orientis nationes obſervatur. Romanos eo fuiſſe uſos, haud ſemel in eorum legitur hiſtoriis. unum atque alterum citaviſſe auctorem, ſuffecerit. Sveronius in Claudio; de Druſi, in Germaniâ defuncti, tumulo apud Magontiacum ſito: *Exercitus honorarium ei tumulum excitavit: circa quem deinceps ſtato die quotanniſ miles decurreret.* De ejuſdem Druſi arâ, in Germaniâ apud Alifonem caſtellum ſitâ, ita noſter, annal. lib. 11: *Chatti tumulum, nuper Varianis legionibus ſtructurum, & aram Druſo ſitam, diſjecerant. Reſtituit Caſar aram: honorique patris princeps ipſe cum legionibus decucurrit.* Sed antiquiſſima primo loco erant dicenda. Homerus, loco prædicto, de Patrocli funere:

Τορνάσσῳ δὲ σῆμα ἱερμελίῃ τῆ περὶ Βάλοντο
 Ἀμφὶ πυλῶν. εἴθερ δὲ χυτῶν ἔπι γαίῃ ἐχέουα.
 Χόρως δὲ τὸ σῆμα, πύλιν κίον. αὐτὰρ Ἀχιλλεύς
 Αὐτῆ λαὸν ἔρυκε, καὶ ἴζουεν Δρυὸς ἀγῶνα.

Torno autem designabant ſepulcrum; fundamentaque jecerunt
 Circa rogam: moxque effoſſam terram inſuderunt.
 Aggeſto autem tumulo abierunt. At Achilles
 Illie populum detinuit, ac ſedere fecit ad amplum certamen.

Herodotus, libro v: Τα Φαί ἢ πῖσι Ὀδαίμοσι τὸ ὄρηκων εἰσι αὐδὲ: πρὸς μὲν ἡμίρας πορθηθείασι τὸ νεκρόν: Ἐ παυπία σφάζουσιν ἱρῆια, ὠωχέοντα, περὶ λαύσασιν πρῶτον. ἐπὶ τῷ ἢ ἱερωπῖσι κατὰ καύσασιν, ἢ ἀλλὰς γῆ κρήσασιν. χῶμα δὲ χέοντες, ἀγῶνα πρῶτον παυπῖον. ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθηται καὶ λόγον μονομαχίας. Id est: Divitum ſepultura apud Thracis ſunt huiusmodi: Proſtrato triduum cadavere, maſtatiſque omnifariis hoſtiis, convivantur. illudque deſterium præiū; deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. aggeſtoque deſuper tumulo, cum alia omnis generis certamina proponunt. tum præcipuè certâ cum ratione monomachiam. Hæc Thracis cuncta ferè in eumdem modum cum Hiſpanis. Quæ ſimilitudo apud tam diverſas, tamque longè inter ſe remotas gentes haud facile exſtitit, niſi ex unâ eadèmq; origine promanaret. nempe ex Aſiâ, in gentium ab urbe Babylo nicâ diſperſione. Dionyſius Halicarnanſenſis, libro v: Τῆ δὲ ἐξ ἧς ἡμίρας Φαιῶν ἐδοῦν λαβῶν ὁ Οὐαλέριος, καὶ τὸ βρῦτα σῶμα πορθεῖς ἐν ἀγρῶ κεκομηθῆσιν ἔπι φραμῆς ὄψεσας, συνετάθη τὸ δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, Ἐ περὶ λαύσασιν ἔπι τὸ βῆμα, τὸ δῆμον ἐλεξεί ἐπ' αὐτῶν λόγον. εἰ μὲν αὖ Οὐαλέριος, πρῶτον κατεπὶ πρὸ τὸ μόνον τῶνδε Ρωμαίων ἢ κείμων ἔπὸ τὸ βασιλείον παρελάθει, οὐκ ἔχω τὸ σφῆς εἰπῆν. ὅτι ἢ Ρωμαίων ἐπὶ δευτέρου Δρυῖος, τὸ σφῆς τῶν παφῶν τὸ δῆμον ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν δροσῶν αὐτῶν λιγυδαί, καὶ ἢ Ἐλλῆνας αὐτὸ κατεπῆσαν τὸ πρῶτον, ὡς τὸ κωνῆς ἱερῆιας οἶδα μαθῶν, ἢ πητῶν πῶ οἱ παλαιότεροι Ἐ συγγραφεῖον οἱ λογιώτατοι ὡς δεδωκέναι. ἀγῶνας μὲν δὲ δῆμον φῆς πρῶτον ἔπι τῶν ἐνδοξῶν ἀνδρασι γυμνικῶν καὶ ἱππικῶν ἔπὸ τὸ περὶ ἰσθμίων ἱερῆιας, ὡς ἔπὸ τὸ Ἀχιλλεύς δῆμον Παφροκλῶ, καὶ ἐπὶ περὶ τὸν ὕψ' Ἡρακλέους δῆμον Πέλοπι: ἐπὶ τῶν δὲ λιγυδαίους ἐπὶ αὐτῶν ἐ γράφουσιν ἐξ ὧν ἢ Ἀθῶνσι τραγωδοποιῶν, οἱ κολακῶντες πῶ πῶ δῆμον τοῖς ἔπὸ ὀσιῶνς ἱερῆιας, Ἐ τῶν ἐμὸν δῶσαν. ὅψις γὰρ πόλις Ἀθῶνσι πορθηθείαν τὸ δῆμον ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶ νόμα, εἰτ' ὄψις τὸ ἔπ' Ἀρτεμισίῳ καὶ περὶ Σαλαμί, καὶ ἐπὶ Πλαταιῶν ἔπὶ περὶ τὸν δῶσαν ὄντων δροσῶν, εἰτ' ὄψις τὸ περὶ Μαργαθῶνα ἐργων. ὕστερ δὲ ἢ ἐπὶ Μαργαθῶνα καὶ τὸ βρῦτα πῶ φῆς, εἰ δὲ δῶ τῶ πρῶτον ἡρῆιας οἱ ἐπὶ τῶν λιγυδαί τοῖς δροσῶν, ἐκκαδεκα ἔτεσιν. Hoc est: Postero die Valerius atratus Bruti corpus in foro proposuit, in lecto splendido ornatum, populoque in concionem convocato, in suggestum progressus, funebrem habuit in laudem ejus orationem. Vtrum autem Valerius primus hunc morem apud Romanos instituerit, an institutum à regibus sequentium fuerit, certò adfirmare nequeo. Romanorum tamen hoc esse vetus inventum, in funere illustrium virorum virtutes eorum laudari, neque à Græcis primum institutum, ex communis historia scriptis didici, quæ tam vetustissimi poëta, quàm celeberrimi historici prodiderunt. Nam certamina quidem funebria in honorem clarorum virorum gymnica & equestria à necessariis facta tradunt; ut ab Achille in Patrocli, & multo antè ab Hercule in Pelopis funere. hos tamen publice laudatos nulli prodiderunt, præter Athenienses tragicos; qui, civitati suæ adulantes, ab Thesæo sepelitis hoc quoque fabulosè adſinxerunt. Longo enim tempore post Athenienses legitimis ritibus hanc laudationem funebrem addiderunt; sive ab iis, qui ad Arsemisium, & Salamina, & Plataas pro patriâ occubuerant, initium duxerint, sive etiam à rebus gestis in campis Marathonis. Sed ea quoque,

quoque, que ad Marathonem sunt gesta, XVI annis Bruti funere sunt posteriora. Vereor, ut satis dextrè hac de re conjecerit, rectèque ac meritò reprehenderit antiquos Græcorum poëtas Dionysius. nam certè de Hispanis diserta sunt verba Appiani; βαρβαρικῶς αὐτὸν ἐπὶ-
 ρεν id est, barbarico ritu eum laudabant. ubi satis disertè testatur Appianus, non Græcos, neque Romanos eos fuisse imitatos, ut à quibus ritum accepissent. Quàm multarum rerum, omnibus vel plerisque aliis gentibus communium, inventio primis Romanis falsò adscripta fuerit, sæpiùs suprà patuit. in illis igitur hoc etiam de funebri laudatione esse numerandum, eodem argumento conjicio. Tacitus, in fine annalium libri secundi: Ar-
 minius, regnum adfectans, libertatem popularium adversam habuit. petitusque armis, cum variâ fortunâ certaret, dolo propinquorum cecidit: liberator hanc dubiè Germania; & qui non primor-
 dia populi Romani, sicut alii reges, ducesque, sed florentissimum imperium lacefferit: prælio ambi-
 guus, bello non victus. Septem & triginta annos vitæ, duodecim potentia explevit. caniturque adhuc barbaras apud gentes. De hujusmodi carminibus, quibus clarorum virorum laudes celebrabantur, suprà cap. xxiv dictum est. Non anno demum, nec mensibus, ne diebus quidem aliquot post excessum eorum, sed statim ad ipsum excessum fuisse à Bardis composita, & ad funus decantata, quemadmodùm apud Romanos quoque & Græcos laudationes defunctorum habitæ, cum maximè credibile est. Quin hæc ipsa carmina fuisse credo, quibus apud Hispanos Viriatum πεζοί τε & ἰππεῖς, ἐν κύκλῳ περιέθεντες, βαρβαρικῶς ἐπώνη-
 De cetero, hæc auctor noster superioribus adnectit: Lamenta ac lacrymas citò, dolorem & tristitiam tardè ponunt. Feminis lugere honestum est: viris meminisse. Sic de Romanis Sene-
 ca, in epistolâ LXIII: Annum feminis ad lugendum constituere majores: non ut tam diu luge-
 rent; sed ne diutius. viris nullum legitimum tempus est; quia nullum honestum. Mortuos suos luxerunt maximè Aegyptii, Assyrii, Lydi, atque Hebræi. Strabo, lib. xv, de Babylonii, gente Assyriacâ: ὁμηροῖ δὲ τὸς ἀποθανόντας, ὡς οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων. id est: Lugens defunctos, ut Aegyptii, & multi alii populi. Divus Moses, Genes. cap. I, vers. III, de Jacobi funere: Impletis ei XL diebus (nam ita impleri solent dies eorum, qui aromatibus condiuntur) fleverunt eum Aegyptii LXX diebus. & ver. x, de Josepho, ac fratribus ejus, Jacobi filiis: Quum autem venissent ad aream quamdam, septem cynobatis, planxerunt ibi planctu magno, & gravi valdè. instituit enim patri suo luctum VII diebus. Nihil horum fecisse præscos nostros Germanos, ceterosque Celtas, testis est, præter Tacitum, Plutarchus quoque, in consolatio-
 ne ad Apolloniam, his verbis: τὸν τῶν Λυκίων νομοθέτην Φασὶ περιέχειν τοῖς αὐτῶν πολιταῖς, ἐπὶ τὴν πεν-
 θῶσιν, γυναικείων ἡμφοτέρωθεν ἐδῆται περὶ δὲ ἐν ἑμφαίνῃ βαλεήνῃ, ὅτι γυναικῶδες τὸ πᾶσι ἐστίν. id est: Eum, qui Lyciis leges posuit, ajunt mandasse civibus suis, uti in luctu veste uterentur muliebri: significare volentem, rem muliebrem esse luctum. Et mox: Αὐτῶν δὲ τῶν βαρβάρων ἔχουσι ἡμμοσώσιοι Κελτοὶ, καὶ Γαλάται, & πάντες οἱ Φρονήμασι ἀνδρόπιστα πεφυκότες ἑμπαλεῖ, μᾶλλον δὲ εἰπερ ἄρα, Αἰγύπτιοι τε καὶ Σύροι, καὶ Ἰουδοὶ, & πάντες οἱσι τέρας ἐπιπάληστοι. hoc est: Ex ipsis verò barbaris si qui luctum exercent, non animosissimi Germani, non Galli, aut si qui alii generoso pleni sunt spiritu, id faciunt: sed Aegyptii, Syri, Lydi, alique horum similes.

ATQUE hæcenus de universis ac singulis præscum Germanorum vitæ morumque partibus disseruisse haud pœniteat. Quòd si cui prolixior fuisse videar; is sciat, tanti fuisse, patriæ terræ ac gentis, innocentiam juxtà ac fortitudine toto terrarum orbe nobilissimæ, antiquitatem altius diligentiusque repetere: quam ab aliis negligi hæcenus video; dum externa tantùm, Romana, Græca, & alia mirantur & extollunt; suæ gloriæ atque laudis incuriosi.

FINIS LIBRI PRIMI.

PHI-

